

ÉRTESÍTÉS.

Értesítjük t. Olvasóinkat, hogy különkiadványként küldjük a következő közleményeket:

1. Kivonat az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmányának 1944. évi február hó 29-én tartott ülésén felvett jegyzőkönyvből.

2. A m. kir. földművelésügyi miniszter 162.000/1944. F. M. számú rendelete a halászati tilalmi idők újabb módosításáról.

3. Hirdetések.

IRODALOM

Szentiványi Béla: **A piarista kuzstodiátus gazdaságtörténete.** (A Szent István Társulat kiadása. Budapest, 1943.)

A magyarországi kegyes tanítórend a múlt évben ünnepelte letelepedésének 300. évfordulóját. Ennek a szép jubileumnak a fényét kívánta emelni Szentiványi Béla urad, főkörmányzó, m. kir. gazdasági főtanácsos a 428 oldalra terjedő érdekes és értékes munkával, amely tulajdonképpen a készülő nagy rendtörténet egyik kötete.

A piaristák mai uradalma, a Somogy, Tolna és Zala vármegyékben elterülő 25.764 k. holdas birtok, valamikor a Szent István alapította székesfehérvári társaskáptalannak, illetőleg a Szent Korona és a koronázási jelvények őrzetével megbízott tagjának — kezdetben a prépostnak, később az örkanonoknak: a *custos*-nak — a javadalma volt. A Szent Koronát I. Károly királyunk óta ugyan nem őrzi a székesfehérvári káptalan, de a kuzstodiátus haszonélvezetének királyi főkegyúri jogon történő adományozása továbbra is igen jelentős anyagi juttatás volt; a XVIII. századtól kezdve ismételten nem-magyar főpapok részesültek benne.

Érthető tehát Egerváry Ignác piarista rendfőnök igyekezete, hogy amikor az 1800-as évek elején nagy szegénységgel küszködő rendje részére a további működés lehetőségéhez szilárd alapokat keresett, a Felségtől az éppen üresedésben lévő kuzstodiátust kérte javadalomnak.

I. Ferenc királyunk 1807. évi július 10-én kelt elhatározása a nagy érdemeket szerzett rendnek adományozta a birtokot, és azon már 2 év múlva belterjes gazdálkodás kezdődik; a bérletek lejártával a rend házi kezelést vezetett be, amely azóta egyre jelentősebb mértékben szolgálja a magyar termelést.

A kötet bevezető fejezetei a kuzstodiátus rövid történetét, a birtokbahelyezés körülményeit, az 1804. évi hivatalos összeíráskor talált birtokállomány leírását, fejlődésének, a házi kezelés megindulásának és fokozatos kialakulásának a vázolását tartalmazzák, az 5 főrész a gazdaság valamikori és jelenlegi helyzetét ismerteti, mégpedig ágazatonként elkülönítve (növénytermelés, szőlő- és pincegazdaság, állattenyésztés, erdészet, mezőgazdasági ipar), végül külön fejezetek tárgyalják a birtokvezetés, -vezetés és -ellenőrzés, valamint a kegyuraság és a szociális köteleességek kérdéseit.

Az egész anyagon vörös fonálként húzódik végig a szakképzett gazda és lelkiismeretes kutató beható vizsgálódásának a tárgyilagossága és alaposága, az óriási adathalmaz 2 évi levéltári búvárkodásnak és céltudatos rostálómunkának igazán bámulátraméltó eredménye.

Öszintén sajnálom, hogy lapunk korlátozott terjedelme bővebb részletezésre nem ad lehetőséget, ezért csak az „Erdészet“ c. fejezetet ismertetem, rövid összefoglalásban.

Az erdők összes területe 5.239 k. hold. Ebből Somogy vármegyében van 3505·2 k. hold, Zala vármegyében 1.587·1 k. hold és Tolna vármegyében 146·7 k. hold. Az üzemtervek az 1920. évi 14.500/F. M. „Utasítás” szerint készültek. A somogyi erdőket 6, a Zala és Tolna megyében levőket pedig 1—1 gazd. osztályba sorozták. Az évi összes vágásterület 59·8 k. hold; a vágásfordulók javarésze 80 év. Az évente felújítandó terület nagysága 96·6 k. hold.

A felújítás részben természetes, részben mesterséges úton (makkvetéssel, vagy csemeteültetéssel) történik. Tarvágás nincs. A csemete-szükségletet a Taszáron létesített 4 k. holdnyi cemetekert látja el, amely évente átlag 600.000 drb iskolázott és kiültetésre alkalmas csemetét termel.

Az erdőgazdaságot — Mernye székhellyel — okleveles erdőmérnök vezeti, személyzete 10 vizsgázott erdőőr. A vadgazdaság ellátása is az erdészeti személyzet feladata.

Az erdészet 1872. év óta különálló üzemág, saját számadása van.

Az erdők jövedelmét régen az erdei mellékhasználatok szolgáltatták, mert a fa hihetetlenül olcsó volt. Ma az évenként esedékes fő- és előhasználat 7.449 m³ fát ad, amelynek 15%-a szarfa és 85%-a tűzifa. Az évi termelés 70%-a az uradalmi tűzifa- és szarfaszükségletet elégíti ki, 30%-a pedig, eladásra kerül. A 3 k. hold nagyságú tászári fűztelep évente mintegy 150 q nyers vesszőt ad.

A szállítható és körfűrészrel kapcsolatos nagy keretfűrész csak az uradalomnak dolgozik, bérfűrészeléssel nem végez. Az erdőgazdaság saját szükségletre keréktalpat, hordódongát és kisvasúti talpfát is termel.

Szentiványi Béla könyve példaképpen szolgálhatna hasonló munkák összeállításához, mert kétségtelen, hogy gazdaságunk fejlődését a nagyüzemek oknyomozó történetében láthatnók meg a legvilágosabban.

Dr. Tomasovszky Imre.

Az Engler Arnold emlékünnepe és előadásorozat. (Arnold Engler Gedenkefeier und Vortragszyklus.) A Schweizerischer Forstverein kiadása, Bern, 1943.

A Svájci Erdészeti Egyesület német és francia nyelvű folyóiratain kívül időközönként „Beiheft” címmel még egy különkiadványt is megjelentet. A 21. füzet teljes egészében *Englernek*, a neves svájci erdésztudósna az emlékéet szolgálja.

Halálának 20 éves fordulóján, 1943. június 10-én, a zürichi műegyetem aulájában nagyszabású ünnepély volt, amelyet a Szövetségi Tanács közoktatásügyi vezetője, *Rohn dr.* egyetemi tanár, nyitotta meg emelkedett szellemű beszéddel.

Dr. Knuchel professzor mint kutatót és *Darbella*y erdőfelügyelő mint embert méltatta *Englert*, a tanítvány igen lelkiismeretes adagyűjésével és hálás szeretetével.

Jenny, a Svájci Erdészeti Egyesület jelenlegi elnöke, azokról az érdemeiről emlékezett meg, amelyeket *Engler* az egyesület és azon keresztül az egész svájci erdőgazdaság fejlesztése terén szerzett.

Az ünnepélyt *Engler* mellszobrának a leleplezése zárta le, ezt az emlékművet a műegyetem nevében *dr. Leibundgut* professzor vette át kegyeletes szavakkal.

A következő 2 napon 6 érdekes előadás hangzott el; ezek elsőjét *Petitmermet* szövetségi főerdőfelügyelő tartotta francia nyelven, mintegy bevezetőül a múlt év nyarától kezdve sorozatosan tartott erdészeti értekezletekhez.